

DRUGI TUJI JEZIK: UGOTAVLJANJE STALIŠČ STARŠEV / Tilen Smajla / spec. doktorski študent Edukacijskih ved na Pedagoški fakulteti v Kopru

Povzetek

V članku govorimo o stališčih staršev do uvajanja drugega tujega jezika (v nadaljevanju: DTJ) v drugo triletje (od 4. do 6. razreda) osnovne šole, o njihovih stališčih do ocenjevanja DTJ in njihovih stališčih do večjezičnosti ter o rezultatih manjše raziskave o prej omenjenih vprašanjih. Drugi tuji jezik se bo začel izvajati v šolskem letu 2014/2015 na Osnovni šoli Vojke Šmuc. Rezultati kažejo, da pri starših ni statistično pomembnih razlik v stališčih do omenjenih vprašanj, prav tako starost in izobrazba pomembnejše ne spremenita stališč staršev do omenjenih vprašanj. Rezultati raziskave so pomembni z vidika podpore učenju tujih jezikov, njihovi vlogi in statusu tako v šolskem kot tudi v domačem okolju.

Ključne besede: večjezičnost, jezikovna politika, drugi tuji jezik, stališča staršev

UVOD

S pristopom k Evropski uniji se je Slovenija na formalni ravni zavezala k izpolnjevanju skupne evropske politike. Posledično mora Republika Slovenija dosledno izvrševati tudi sklepe dokumentov evropskih institucij na področju jezikovnih strategij, ki se zcalijo v številnih evropskih dokumentih, kot na primer Council of Europe 2007, 2009; Commission of the European Communities 2003 in mnogih drugih.

Eden pomembnejših ciljev evropske jezikovne politike je M+2 (Bela knjiga Evropske komisije 1995, 47), torej državljani Evropske unije naj bi imeli razvite jezikovne kompetence v materinem jeziku oziroma jeziku skupnosti/etnične skupine/manjšinskem jeziku, hkrati pa podobno še v dveh tujih jezikih, uradnih jezikih Evropske unije (Llinares, Morton in Whittaker 2012, 1).

Novejše raziskave na področju zgodnjega učenja tujega jezika (Emery 2012, Enever et al. 2009, Enever 2011, Garton et al. 2011, Graddol 2006, Wang 2002, 2007, 2009, citirano v Brumen in Dagarin Fojkar 2012, 29) so pokazale primere implementacije evropskih smernic glede zgodnjega učenja tujega jezika v učilnicah v nekaterih članicah EU. Podobna raziskava je bila izpeljana v Sloveniji od leta 2008 do leta 2010 (Pižorn in Vogrinc 2010). Izsledki raziskave so glede starševske vloge prinesli naslednje spoznanje: večina staršev, ki so sodelovali v raziskavi, se je strinjala

z vpeljavo poučevanja prvega tujega jezika v prvi razred osnovne šole (2010, 90). Manjša raziskava je bila izpeljana med drugim tudi na neslučajnostnem vzorcu enega oddelka tretjega razreda na Osnovni šoli Vojke Šmuc v Izoli, pri čemer so bili rezultati glede stališč staršev do pomembnosti poučevanja tujega jezika v osnovni šoli podobni raziskavi avtorjev Pižorn in Vogrinc (Smajla 2014a). V raziskavi je avtor ugotovil, da je 23,5 % staršev mnenja, da je znanje tujega jezika pomembno, 58,8 % staršev pa je menilo, da je znanje tujega jezika pomembno za delo, študij in komunikacijo (prav tam).

Glede na to, da naj bi bilo znanje jezikov hkrati simbolna in praktična vrednota, ki mora biti dostopna vsakomur (Ministrstvo za kulturo, Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2013, 9), je bil sestavljen Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje, ki je določil domet drugega tujega jezika v osnovnih in srednjih šolah (Ministrstvo za kulturo 2013, 2223).

Kar se tiče ciljev učenja in poučevanja drugega tujega jezika, ga opredeljuje ta splošnoizobraževalni in organizacijski okvir slovenskega šolskega sistema in evropska dokumenta, ki se dograjujeta in dopolnjujeta. Ta dokumenta sta (Kač in Šečerov 2008, 10):

– Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO)¹,

¹ http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf

– Lizbonska deklaracija o osmih ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (Evropski referenčni okvir)².

SEJO omogoča, da jasno, pregledno in evropsko primerljivo določamo stopnje pričakovanih učnih dosežkov v jezikovnem izobraževanju v primerljivih pogojih, Evropski referenčni okvir pa opisuje zmožnosti na vseh področjih posameznikovega in družbenega delovanja, potrebnih za uspešno delovanje posameznika v učeči se družbi na osebнем, družbenem in poklicnem področju.

PROBLEM PRISPEVKA

Raziskava se je osredotočila na starše, saj lahko veliko prispevajo k vzdušju pri učenju, ko s svojim pozitivnim ali negativnim zgledom vplivajo na lastne otroke. Včasih so pričakovanja staršev postavljena previsoko, kar lahko vodi k razočaranju (Smajla 2014b). DTJ bo v drugo triletje (od 4. do 6. razreda osnovne šole) kot neobvezni izbirni predmet prvič uveden v šolskem letu 2014/2015, kar pri pomembnih deležnikih (starši, učitelji, ravnatelji) povzroča določen nemir in dileme glede izpeljave, kriterijev ocenjevanja in podobno.

NAMEN IN CILJ PRISPEVKA

Namen

Namen prispevka je bil osvetliti okoliščine v zvezi z uvajanjem DTJ v drugo triletje osnovne šole (4. do 6. razred), konkretnije v 4. razred osnovne šole.

² http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_en.htm

Na kratko smo želeli osvetliti razloge za uvajanje DTJ v drugo triletje osnovne šole, z upoštevanjem dognanj v tujini in vpogledom v ozadja, ki so pripeljala do same uvedbe. Posebej smo želeli osvetliti vlogo staršev in njihovih stališč do DTJ, kar predstavlja bistvo naše raziskave.

Cilj

S prispevkom smo želeli ugotoviti stališča staršev kot pomembnega deležnika v procesu soodločanja pri vpeljavi drugega tujega jezika. Ugotoviti smo želeli njihova stališča do ocenjevanja drugega tujega jezika in do večjezičnosti.

Iz zgoraj napisanega smo izoblikovali naslednja raziskovalna vprašanja, ki jih navajamo spodaj.

Raziskovalna vprašanja

1. Kakšno je stališče staršev do vpeljave drugega tujega jezika v drugo triletje?
2. Kakšno je stališče staršev do ocenjevanja drugega tujega jezika?
3. Kakšno je stališče staršev do večjezičnosti?

Raziskovalne hipoteze

RH₁ Obstajajo statistično pomembne razlike v stališčih staršev do vpeljave drugega tujega jezika v drugo triletje glede na starost.

RH₂ Obstajajo statistično pomembne razlike v stališčih staršev do ocenjevanja drugega tujega jezika v drugo triletje glede na izobrazbo.

RH₃ Obstajajo statistično pomembne razlike v stališčih staršev do večjezičnosti glede na starost in izobrazbo.

METODOLOGIJA

Vzorec

Raziskava je potekala na neslučajnostnem vzorcu staršev otrok v tretjih razredih na Osnovni šoli Vojke Šmuc v Izoli (v nadaljevanju: OŠ VŠ) od 6. do 13. 6. 2014. Na OŠ VŠ so trije oddelki tretjih razredov s skupno 62 učenci (N = 62), posledično pa je bilo staršem razdeljenih 62 anonimnih vprašalnikov. Zaradi varčevalnih ukrepov na šoli je bil za vsakega učenca natisnjen le en

vprašalnik namesto dveh, tako da so bili starši primorani sprejeti odločitev glede tega, kdo bo vprašalnik reševal, ali eden ali drugi starš. Zanesljivost statističnih izračunov se zato posledično zmanjša, vendar je za našo raziskavo vzorec dovolj velik. Od 21 vprašalnikov za oddelek 1 jih je bilo vrnjenih 15 (71,42 %), od 20 vprašalnikov za oddelek 2 jih je bilo vrnjenih 15 (75 %), medtem ko je bilo od 21 vprašalnikov za oddelek 3 vrnjenih 19 (90,47 %). Anonimni vprašalniki se nahajajo pri avtorju prispevka.

Tabela 1: Pregled vzorca udeležencev glede na spol in izobrazbo; f predstavlja število, (f %) odstotek za Oddelek 1

Spol udeležencev	M: 3 (2 %)
	Ž: 11 (73,3 %)
Izobrazba udeležencev	1 OŠ: 0
	2 SŠ: 9 (60 %)
	3 VŠ: 4 (26,7 %)
	4 UNI: 1 (0,67 %)
	5 PODIPLOM: 0

Tabela 2: Pregled vzorca udeležencev glede na spol in izobrazbo; f predstavlja število, (f %) odstotek za Oddelek 2

Spol udeležencev	M: 4 (26,6 %)
	Ž: 10 (66,67 %)
Izobrazba udeležencev	1 OŠ: 2 (13,3 %)
	2 SŠ: 10 (66,67 %)
	3 VŠ: 1 (0,067 %)
	4 UNI: 2 (13,3 %)
	5 PODIPLOM: 0

Tabela 3: Pregled vzorca udeležencev glede na spol in izobrazbo; f predstavlja število, (f %) odstotek za Oddelek 3

Spol udeležencev	M: 2 (10,5 %)
	Ž: 15 (78,9 %)
Izobrazba udeležencev	1 OŠ: 0
	2 SŠ: 8 (42,1 %)
	3 VŠ: 5 (26,3 %)
	4 UNI: 5 (26,3 %)
	5 PODIPLOM: 1 (0,5 %)

V anketi sodelovalo 49 udeležencev (N=49). Udeleženci so bili razdeljeni v štiri skupine glede na starost, in sicer:

1. skupina 1: 21–30 let,
2. skupina 2: 31–40 let,
3. skupina 3: 41–50 let in
4. skupina 4: 51–60 let.

Iz rezultatov ugotavljamo, da so bili udeleženci v povprečju stari med 31 in 40 let, iz skupine 4 pa ni bilo nobenega udeleženca.

Udeleženci so bili razdeljeni v pet skupin glede na njihovo izobrazbo, pri čemer je:

1. število 1 pomenilo zaključeno osnovnošolsko izobrazbo,
2. število 2 zaključeno srednješolsko izobrazbo,
3. število 3 zaključeno visokošolsko izobrazbo,
4. število 4 zaključeno univerzitetno izobrazbo in
5. število 5 zaključeno podiplomsko izobrazbo.

Ugotavljamo, da so bili udeleženci v povprečju srednješolsko izobraženi, en udeleženec je imel podiplomsko izobrazbo, eden pa ni navedel izobrazbe.

Postopki zbiranja podatkov

Sestavljen je bil spremni dopis, v katerem so bili staršem 3. razredov na kratek in nedvoumen način predstavljeni namen in cilji učenja drugega tujega jezika, evropske smernice ter pomen in koristnost večjezičnosti za prihodnost državljanov Evropske unije. K spremnemu dopisu je bil dodan kratek anketni vprašalnik v dolžini pet (5) vprašanj, oblikovan po principu Likertove lestvice stališč, kjer je *a* pomenilo *najmanj se strinjam* in *e* *najbolj se strinjam* (glej tudi Sagadin 1977, 115). Starši so bili naprošeni, da v času od 6. do 13. 6. 2014 vrnejo izpolnjen vprašalnik razrednemu učitelju. Poudarjena je bila anonimnost podatkov.

Postopki obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani s pomočjo programa SPSS verzija 22 IBM *statistics editor*. Izračunane so bile enosmerne analize varianc, pri izpolnjenih pogojih (enako število odgovorov) pa je bil opravljen še *post hoc* preizkus.

Tabela 4: Enosmerna analiza variance za prvo vprašanje anonimnega vprašalnika

	Seštevek rezultatov	df	Povprečje rezultatov	F	Sig.
Med skupinami	,421	3	,140	,442	,724
Znotraj skupin	14,273	45	,317		
Skupno	14,694	48			

Tabela 5: Enosmerna analiza variance za spremenljivko izobrazba

	Seštevek rezultatov	df	Povprečje rezultatov	F	Sig.
Med skupinami	7,366	4	1,842	2,197	,085
Znotraj skupin	36,879	44	,838		
Skupno	44,245	48			

Tabela 6: Enosmerna analiza variance za spremenljivko starost glede na trditev 2

	Seštevek rezultatov	df	Povprečje rezultatov	F	Sig.
Med skupinami	1,330	4	,333	1,095	,371
Znotraj skupin	13,364	44	,304		
Skupno	14,694	48			

Tabela 7: Enosmerna analiza variance za trditev 5

	Seštevek rezultatov	df	Povprečje rezultatov	F	Sig.
Med skupinami	,151	2	,076	,239	,788
Spremenljivka 1	Znotraj skupin	14,543	46	,316	
	Skupno	14,694	48		
Med skupinami	,685	2	,343	,362	,698
Spremenljivka 2	Znotraj skupin	43,560	46	,947	
	Skupno	44,245	48		

REZULTATI

Pri analizi variance za spremenljivko starost udeležencev je bilo ugotovljeno, da ni statistično značilne razlike v stališčih staršev glede prvega vprašanja v anonimnem vprašalniku (Strinjam se z uvedbo drugega tujega jezika v drugo triletno osnovne šole.).

Statistično pomembna razlika je pri rezultatu $< 0,05$.

Pri statističnem izračunu za prvo vprašanje se je izkazalo, da je bil na Likertovi 5-stopenjski lestvici stališč največkrat izbran odgovor d (strinjam se), povprečje je bilo 3,8.

Pri analizi variance za spremenljivko izobrazba udeležencev je bilo ugotovljeno, da med tremi oddelki 3. razreda ni statistično pomembne razlike v stališčih staršev glede prvega vprašanja anonimnega vprašalnika. Hipoteza 1 (Obstajajo statistično pomembne

razlike v stališčih staršev do vpeljave drugega tujega jezika v drugo triletno glede na starost.) se ne potrdi.

Statistično pomembna razlika je pri rezultatu $< 0,05$.

Pri analizi variance za spremenljivko 6 so se s statističnimi izračuni pokazale naslednje ugotovitve. Izkazalo se je, da ni statistično pomembne razlike med oddelki v stališčih staršev glede na trditev številka 2 v anonimnem vprašalniku (Učenci bi morali pridobiti ocene iz znanja drugega tujega jezika.). Hipoteza 2 (Obstajajo statistično pomembne razlike v stališčih staršev do ocenjevanja drugega tujega jezika glede na izobrazbo.) se ne potrdi.

Statistično pomembna razlika je pri rezultatu $< 0,05$.

Iz nizkega povprečja rezultatov v zgornji tabeli lahko sklepamo, da so bili

v primeru druge trditve starši manj homogeni. Statistični izračun kaže na to, da je bil tudi v tem primeru največkrat izbran odgovor d (se strinjam), vendar je v tem primeru povprečje precej nižje kot pri trditvi 1 (3,2).

Pri analizi variance za trditev 5 v vprašalniku (Znanje čim več tujkih jezikov je pomembno.) smo prišli od naslednjih ugotovitev. Primerjali smo starost (spremenljivka 1) in izobrazbo (spremenljivka 2) udeležencev glede na trditev 5.

Statistično pomembna razlika je pri rezultatu $< 0,05$.

Iz tabele 7 je razvidno, da med starši pri trditvi 5 (Znanje čim več tujih jezikov je pomembno.) ni statistično značilne razlike v stališčih glede na spol in izobrazbo. Hipoteza 3 (Obstajajo statistično pomembne razlike v stališčih staršev do večjezičnosti glede na starost in izobrazbo.) se ne potrdi.

RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

V raziskavi smo starše v anonimnem vprašalniku povprašali o njihovih stališčih do aktualnih tem, ki so v zadnjem času pomembno zaznamovale šolsko jezikovno politiko. Starši, kot deležniki v procesu učenja, kjer lahko s svojim stališčem pritrdilno ali odklonilno vplivajo na oblikovanje stališč do tujih jezikov in učenja le-teh pri svojih otrocih, so v tem procesu razumljeni kot dejavnik sodelovanja. Slednje pomeni premik h konstruktivnemu sodelovanju med šolo in starši, saj bodo le šole, ki bodo imele podporo staršev za uvajanje pomembnih novosti v kurikulum, uspešne šole in bodo kot takšne uspešno hodile v korak s časom.

V raziskavi pridemo do ugotovitev, da so anketni vprašalnik v večini reševale ženske (oddelek 1 = 73,3 %; oddelek 2 = 66,67 %; oddelek 3 = 78,9 %) s povprečno starostjo med 31 in 40 let in v povprečju z zaključeno srednješolsko izobrazbo (oddelek 1 in oddelek 2), izjema je le oddelek 3, kjer ugotavljamo večjo prisotnost udeležencev z visokošolsko izobrazbo (26,3 %) in univerzitetno izobrazbo (26,3 %).

Razloge za tako visok odstotek ženskih udeleženk v raziskavi bi kazalo raziskati v kateri izmed naslednjih študij. Mogoče se zaradi intrinzične motivacije za reševanje vprašalnikov rajši odločajo ženske kot moški, katerih odstotek je zelo nizek (med 21,2 % in 33,3 % udeležencev).

Kar se tiče samih hipotez, so ugotovitve raziskave ugodne, saj statistično pomembnih razlik v stališčih staršev nismo ugotovili. Tako lahko sklepamo, da ima uvajanje drugega tujega jezika v drugo triletno osnovno šole visoko podporo staršev, prav tako ocenjevanje drugega tujega jezika. Ne nazadnje ugotavljamo, da se starši zavedajo pomembnosti večjezičnosti.

Podobne rezultate izkazuje raziskava Evropske komisije (2001, v Pižorn in Vogrinc, 2010), v kateri kar 93 % staršev v raziskavi podpira učenje tujega jezika. Visok odstotek podpore staršev učenju tujega jezika je ugotovila tudi raziskava Pižorn in Vogrinc (2010), v kateri je več kot 99 % staršev menilo, da je učenje tujega jezika pomembno, medtem ko je bilo 36,4 % staršev mnenja, da bi se otroci morali tujega jezika učiti že v prvem razredu osnovne šole (str. 103). Kot pomemben podatek dodajamo, da je bilo v isti raziskavi 74,2 % staršev mnenja, da bi se otroci morali učiti še en tuji jezik (prav tam).

Literatura

- Brumen, Mihaela in Dagarin Fojkar, Mateja (2012). *Izobraževanje učiteljev za poučevanje tujih jezikov v osnovni šoli v Sloveniji*. *CEPS Journal*, št. 3, leto 2012, str. 29. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Commission of the European Communities (2003). *Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006*. Brussels: European Communities.
- Council of Europe (2007) *From linguistic diversity to plurilingual education: Guide for the development of language education policies in Europe. Main version*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Dostopno na http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Guide_niveau3_EN.asp, 21. 12. 2013.
- Enever Janet (ur.), Moon Jayne (ur.) in Raman Uma (ur.) (2009) *Young Learner English Language Policy and Implementation: International Perspectives*. Reading, VB: Garnet Education. Dostopno na http://www.janetenever.co.uk/files/janetenever_1.pdf, 9. 8. 2013.
- Enever, Janet (ur.) (2011) *ELLiE: Early language learning in Europe*. London, VB: The British Council. Dostopno na <https://metranet.londonmet.ac.uk/research-units/iset/projects/ellie.cfm>, 8. 8. 2013.
- Emery, Helen (2012) A global study of primary English teachers' qualifications, training and career development. *ELT Research papers 12-8*. Velika Britanija: British Council. Dostopno na <http://englishagenda.britishcouncil.org/research-papers/global-study-primary-english-teachers%E2%80%99-qualifications-training-and-career-development>, 9. 8. 2013.
- European Commission (2004) *European Profile of Language Teacher Education*. Dostopno na http://ec.europa.eu/languages/documents/doc477_en.pdf, 22. 8. 2013.
- Evropska komisija (1995) *White paper on Education and Training*. Dostopno na http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf, 18. 6. 2014.
- Evropski parlament in Svet Evrope (2006) *Key competences for lifelong learning*. Dostopno na http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_en.htm, 19. 6. 2014.
- Garton Sue, Copland Fiona in Burns Anne (2011) *Investigating Global Practices in Teaching English to Young Learners*. London, VB: The British Council. Dostopno na http://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B094%20FINAL%20Aston%20University%20A4%20report_2column_V3.pdf, 7. 8. 2013.
- Graddol, David (2006) *English next: Why global English may mean the end of »English as a foreign language«*. London, VB: The British Council. Dostopno na <http://www.britishcouncil.org/learning-research-english-next.pdf>, 27. 8. 2013.
- Kač Liljana in Šečerov Neva (2008) Učni načrt. Drugi tuji jezik. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na http://www.zrss.si/pdf/290911141322_ucni_nacrt_drugi_tuji_jezik.pdf, 17. 6. 2014.
- Llinares Ana, Morton Tom in Whittaker Rachel (2012) *The Roles of Language in CLIL*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport (2011) *SEJO-Skupni evropski jezikovni okvir*. Dostopno na http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf, 19. 6. 2014.
- Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije (2013) *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014/2018*. Dostopno na http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/2013/Resolucija_-_sprejeto_besedilo__15.7.2013_.pdf, 10. 5. 2014.
- Pižorn Karmen in Vogrinc, Janez (2010) Stališča staršev do uvajanja tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. V: Lipavc Oštir Alja (ur.) in Jazbec Saša (ur.) (2010). *POT v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnost.pdf>, 1. 3. 2014.
- Sagadin, Janez (1977) *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. I. del*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Univerza v Ljubljani.
- Smajla Tilen (2014a) CLIL at an early age. Possibilities and limitations. V: *Proceedings from PCE 2014, 2nd International Scientific Conference on »Philosophy of Mind and Cognitive Modelling in Education«*. Maribor, 26.–28. 5. 2014, Slovenija.
- Smajla Tilen (2014b) Oduševljenje CLIL-OM. The Thrill through CLIL. V: *Peti Mednarodni naučno-stručni skup Kulturni identitet u digitalnom dobu*. Zenica, 3. i 4. 4. 2014. Zenica: Filozofski fakultet, Univerzitet u Zenici.